

Plastika, osnovni materijal Karima Rashida

Hrvatski fokus, 2. studenog 2012.

Neka djela Karima Rashida izvrsno bi se uklopila u izložbu plastike i gume

Hrvatska je željna istinskih zvijezda. Pa makar i dizajnerskih, poput Karima Rashida. Njegova izložba privući će sigurno brojne posjetitelje, a autor je mišljenja o njezinoj izvrsnoj uklopljenosti u stalni postav Muzeja suvremene umjetnosti.

Kada pročita ovaj uvod, jedan od mojih najdugovječnijih prijatelja, sigurno će podići telefonsku slušalicu. I čut ću otprilike sljedeće. »Ti imaš u javnosti ime, pa kako se usuđuješ u današnje vrijeme, seliti s jednog u drugo područje, takvom brzinom i lakoćom. Samo ove jeseni pisao si o skupovima filozofa i bioetičara, tumačio javnosti kako se manipulira s njom rabeći pojam „prirodan“, dakle teorijsku osnovu zelenih manipulacija, o „velebnim“ rezultatima Hrvatskoga inženjerskog saveza. A meni tumačiš razliku između intelektualaca i darovitih i to na temelju promišljanja jednog, inače slovenskog autora i provjere jednog pojedinca (u međuvremenu smo dvojica). Pa si se stoga čak javno odrekao da si intelektualac, već samo opće darovit. Što imaš sada s ovim dizajnerom, ali i umjetnikom?«

Odgovor je kratak. Usvojio sam vjerojatno najmoćniju metodu suvremene znanosti, opću sustavnosnu teoriju. Baratam s par pojmova poput masa, energija i informacija, mijena, prijenos i pohrana te njihovim kombinacijama. Pokazalo se da je metoda vrlo uspješna za raščlambu više od 250 inačica postupka injekcijskog prešanja (tlačnog lijevanja), što je urodilo jednim jedinim modelom za sve inačice tog postupka, neovisno o vrsti materijala. Istodobno se pokazala vrlo djelotvornom u analizi hrvatskog jezika, s pomoću koje je dokazano da je hrvatski jezik samostalni sustav, ali i da je dio nadsustava kojeg čine 4 ravnopravna jezika: bosanski (tj. bošnjački), crnogorski, hrvatski i srpski. Iz jedne takve raščlambe, tijekom koje je uspoređena Platonova „idealna“ država i čovječje tijelo, proizašla je ona glasovita rečenica. Bez „trbuha“ (proizvođači), dakle proizvodnje, nema opstanka države. Koja postoji sve siromašnija, ljudi bježe iz nje, izumire. Provedeno je i puno drugih takvih analiza, još je jedna važna, zašto je informacija prethodila energiji i materiji. Dakle „šetanje“ je vrlo lagano, pogotovo ako si razvio još i kulturološki koncept vrjednovanja svega i svačega.

»Dobro, a što je ti je sada sporno s ovim svjetski poznatim dizajnerom? Je si li i tu stručnjak?« Tko zna jesam li, ali već sam 1969. sudjelovao u radu I. savjetovanja o industrijskom dizajnu kojeg je organizirao Centar za industrijsko oblikovanje iz Zagreba. Održao sam predavanje koje je zabilježeno u zborniku radova pod nazivom „Dizajn u proizvodnji složenih proizvoda od plastičnih masa“. Tada sam se bavio plastikom već punih 18 godina.

»U redu, a što prigovaraš Karimu Rashidu?« Ništa, dapače s njime sam istinski oduševljen, jer mu je glavni materijal od čega su napravljeni izlošci, plastika. »Kako znaš?« Morao sam to ustanoviti gledanjem, jer je pipkanje izložaka strogo zabranjeno. A nikoga nije zanimalo da na natpisu o izlošku bude navedena i vrsta materijala. »Kome je to važno«, pitat će moj prijatelj? Mnogima. Npr. „izvana zelenima, iznutra crvenima“ poslužio bi taj podatak kao moćno sredstvo da zatraže zabranu i tih prekrasnih proizvoda. Jer su načinjeni od „vrađe plastike“. A budući se radi o Rashidovom dizajniranim proizvodima, znači da se radi o onima načinjenim u velikim serijama. A to treba jednog dana i oporabiti. Ipak, predložio sam MSU da napiše na tekstu uz izložak i vrstu materijala.

Slušao sam i izlaganje Karima Rashida na ekranima. Puna su mu usta „tehnology“. Ispravno, ali to u prijevodu nije tehnologija, već tehnika. Koja postoji oduvijek i uvijek je bila vrhunska. Za njega je to sada vjerojatno kombinacija velike pomoći računala i plastike kao materijala. Pritom se ne smije zaboraviti jednu jednostavnu činjenicu. Rad Karima Rashida i proizvođača plastike i ostalih materijala može se naplatiti, samo ako to netko pretvori, u ovom slučaju u hvatljivo tijelo. A to su proizvođači tvorevina. Istina, uvjeravaju nas da ćemo uskoro imati samo prividne tvorevine, pa čak i prividan seks. Samo ne znam kako ću sjesti na prividnu stolicu. Ali na jednu od onih prekrasnih stolica nažalost nisam mogao sjesti, a htio sam.

»Konačno, je li ti opet imaš nešto na umu s ovom pisanijom?« Imam. Početkom 2010. godine Tehnički muzej organizirao je izložbu „Od kugle do svemira – plastika i guma u suvremenom svijetu“. Bio sam supotateljem i glavnim suradnikom u tom projektu. Jedan dio izložbe sadržavao je umjetnička djela načinjena od plastike, makar to bile među ostalim akrilne boje.

U jednom trenutku predložio sam tijekom obilježavanja „Dana njemačke nezavisnosti“ koje je bilo u Muzeju suvremene umjetnosti, da se tamo načini izložba „Umjetnička djela od plastike i gume“. Tadašnji ministar kulture, mr. Božo Biškupić je u roku dvije minute shvatio o čemu je riječ. Prenio je dalje, ali do danas nisam čuo da netko priprema tu izložbu. A neka djela Karima Rashida bi se izvrsno uklopila u to. Ali i ona brojnih hrvatskih umjetnika i to s djelima koja nisu od jučer, već su stara i pola stoljeća. Prisjetimo se poliesterskih kipova Ratka Petrića, nekih djela Dušana Džamonje i mnogih drugih.

»A ima li nešto u što se ne ćeš miješati«, pitat će moj prijatelj? Ima. Bio sam ovih dana na predstavljanju knjige filozofa i novinara Gordana Pandže, naslovljenu „Potraga za Sophiom“. Koliko mogu procijeniti, vrlo zanimljiva knjiga i vrlo neobično pisana. Ali ne mogu npr. ući u misli raznih mističara. Dakle ipak ima nešto, u što se ne ću upuštati.

Zanimljivo, umjetnike, pa i muzealce ne interesira kako je nešto načinjeno i od čega je to načinjeno. Bitan je onaj umjetnički dojam po kojem se umjetničko djelo razlikuje od obične umjetnine (artefakta). A htio bih ipak, poslije više od 60 godina druženja s plastikom, dočekati predloženu izložbu.

Prof. dr. Igor Čatić